

BİD'AT / DİNDE OLMAYAN, SONRADAN UYDURULAN

İslam dinde olmayan bir şeyin sonradan ortaya çıkarılması anlamında “kötü çığır” olarak adlandırılan “bid'at”, asr-ı saadetten sonra ortaya çıkan, şer'î bir delile dayanmayan inanç, ibadet ve davranışlar hakkında kullanılan bir terimdir.(“Bid'at”, DİA, VI, 129) Hz. Peygamberden sonra çeşitli sebeplerle ortaya çıkan her türlü yeniliğin bid'at olarak isimlendirilmesi sebebiyle İslâm âlimleri, bid'atı mücbir yenilikler ile bağdaştırabilmek için “bid'at-ı hasene” (iyi bid'at) ve “bid'at-ı seyyie” (kötü bid'at) ayırımına gitmişlerdir. Bu bağlamda Kur'an'ı bir Mushafta toplamak, teravih namazını cemaatle kılmak, minare ve medrese inşa etmek, iyi bid'at örnekleridir. Übey b. Kâ'b'ın insanlara topluca teravih namazı kıldırıldığını gördüğünde Hz. Ömer'in, “Bu ne güzel bid'at!”(Buhârî, Terâvîh,1) diyerek ifade ettiği de budur. Öte yandan kabirlerin üzerine türbe yapmak, bu mekânlarda adak adayıp kurban kesmek ve mum dikmek kötü bid'ata örnek olarak gösterilebilir.

Allah Resûlü şöyle buyurdu: “Kim İslâm'da güzel bir işe öncülük eder ve kendisinden sonra bununla amel edilirse kendisinden sonra o işi yapanlar gibi sevap alır. Üstelik onların sevaplarından da bir şey eksilmez. Kim de İslâm'da kötü bir davranışa ön ayak olur ve kendisinden sonra bununla amel edilirse, kendisinden sonra onu yapanlar gibi günah alır. Onların günahlarından da bir şey eksilmez.” (Müslim, İlim, 15)

Dinî görünümlü olup fakat sonradan ortaya çıkarılan bir yolla Allah'a daha fazla kulluk etmeyi veya yakın olmayı isteyenlerin tutumudur bid'at. Yani bid'at kavramıyla kastedilen, İslamda olmadığı hâlde sonradan ortaya çıkan dinî inanç ve uygulamalardır. Hz. Peygamber'in hadislerinde zikredilen de bu olsa gerektir. Yoksa tüm yenilik ve icatlar, bid'at kavramına dâhil edilemez. Bu sebeple yeni gelişmeler, teknolojik icatlar, bid'at kavramının dışındadır.

Yüce Allah, “**Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim.**” (Mâide, 5/3) buyurarak dini tamamlamış olduğunu bildirmiş, bundan yaklaşık seksen gün sonra da Sevgili Peygamberimiz vefat etmiştir.(İbn Hacer, Fethu'l-bârî, XIII, 246) Allah Resûlü'nün vefatından sonra sahâbe-i kirâm dinin Yüce Allah ve Resûlü tarafından tamamlanmış olduğu bilinciyle hareket etmişler, bu düşünce içerisinde olmuşlardır. Onlardan sonra gelen tâbiîn nesli de sahâbeyi takip etmiş, dinin doğru anlaşılması ve yaşanmasını temine çalışmışlardır.

İslâm'ın evrensel mesajları, kısa sürede Arap yarımadasını aşarak , peygamberimizden yaklaşık bir asır sonra İslâm orduları İspanya'ya ulaşmışlardı. Bu coğrafya üzerinde yaşayan halkların farklı toplumsal yapıları ve gelenekleri, bazen geçmişle bağlarını koparmadan ve miraslarını bir şekilde yeni hayatlarına taşıyan bu insanlar, bazen de dini yanlış ya da eksik yorumlayarak daha önce benzeri görülmemiş yeni inanış ve davranışlara kapı aralamışlardır.

İnanç ve ibadet alanına eklenen her yeni şey mevcut bir dinî inancı veya ibadeti ya değiştirecek ya da ortadan kaldıracaktır. Bu sebeple Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: “**Ne zaman bir topluluk bir bid'at uydurursa onun karşılığında bir sünnet kaldırılır. Sünnete bağlı kalmak, bid'at uydurmaktan daha hayırlıdır.**” (İbn Hanbel, IV, 105) Yine Peygamber Efendimizin “**Sözlerin en doğrusu Allah'ın Kitabı'dır. Yolların en iyisi Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü (dinde) sonradan uydurulanlardır. Ve her bid'at, dalâlettir**” (İbn Hanbel, III, 310) buyurmuştur. Bir başka hadislerinde Allah Resûlü, “**Kim bizim bu dinimizde olmayan bir şeyi sonradan ortaya koyarsa, o reddedilir.**” (Müslim, Akdiye, 17) buyurarak bid'atlara asla taviz verilmemesini istemiştir.

Bu doğrultuda Abdullah b. Mes'ûd'un, “**Sünnet çerçevesinde itidalli davranmak, bid'at içerisinde çaba sarf edip yorulmaktan daha hayırlıdır.**”(Dârimî, Mukaddime, 23) sözü çok manidardır.

Peygamberimiz (sav) bid'atçıları da uyarmıştır: “**Allah, bid'atını bırakmadıkça bid'at sahibinin amelinin kabul etmeyi reddeder.**” buyurmuştur.(İbn Mâce, Sünnet, 7) Allah Resûlü ayrıca; Allah, melekler ve tüm insanların lânetinin bid'at çıkarıcı kişinin üzerine olmasını istemiştir.(Ebû Dâvûd, Diyât, 11)

Kısaca; İslam dininin aslı, esası ve Hz. Peygamberin örneği ve sünneti bu kadar ortada iken, dinde olmayan yeni şeylerin ortaya konması hem din'e hem de inanan insana zarar vermektedir. Her bid'at'ın bir sünneti ortadan kaldırması, islam için çok tehlikeli bir virüs olduğunu ifade eder. Bu sebeptir ki, İslam'ı bütün sadeliği ve güzelliği ile yaşamak en doğru yoldur.